LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI METSÄLAIN, LUONNONSUOJELULAIN JA SUOMEN METSÄKESKUKSEN METSÄTIETOJÄRJESTELMÄSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Luontopaneeli kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

On luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta tärkeää, että Suomi on nyt rajoittamassa pesimäaikaisia hakkuita ja panemassa täytäntöön lintudirektiivin 5 artiklaa aiempaa asianmukaisemmin. Luontopaneeli kuitenkin toteaa, että EU-tuomioistuimen Voore mets -ratkaisussa kielletään yksiselitteisesti kaikki hakkuut lintujen pesimäaikaan lintudirektiivin 5 artiklan a ja b kohdan vastaisina. Tähän nähden ehdotetut muutokset metsälakiin eivät vielä ole täysin lintudirektiivin mukaisia. Johdonmukaisinta olisi, että hakkuut kielletään kaikissa metsätyypeissä HE:ssä mainittuina ajanjaksoina. Tällöin vältyttäisiin ehdotetun 10 c § 1 momentin tulkinta- ja soveltamisvaikeuksilta.

Luontopaneeli katsoo, että lakimuutoksen piiriin olisi tärkeää saada rehevien lehtipuuvaltaisten metsien, korpien ja Pohjois-Suomen rantametsien lisäksi mukaan myös muut lehti- ja sekametsät sekä rehevät kuusikot. Nyt esityksen mukaan ”Puunkorjuu on kiellettyä rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä pohjoisessa Suomessa 1.5.–31.7. välisenä aikana ja muualla Suomessa 15.4.–15.7. välisenä aikana”. Esityksen tarkoituksena on rajoittaa hakkuut runsaslintuisiin metsätyyppeihin, mutta esitetty rajoitus koskettaa vain pientä osaa runsaslintuisimmista metsätyypeistä. Yleisesti lintujen pesimätiheydet ovat runsaimpia lehti- ja sekametsissä sekä rehevissä kuusikoissa. Nämä kaikki tulisi tuoda kesäaikaisten hakkuukieltojen piiriin. Sen sijaan esimerkiksi mäntymetsät ovat sekä laji- että lintuköyhiä ja niissä pesimäaikaiset hakkuut aiheuttaisivat huomattavasti vähemmän pesätuhoja. Luontopaneeli kehottaa laajentamaan hakkuukieltoa koskevien elinympäristöjen luetteloa. Rajauksen määrittelyssä voi hyödyntää Viron mallia, jossa elinympäristöt on luokiteltu kolmeen eri lintutiheysluokkaan. Eri lintutiheysluokilla voisi olla omat rajoituksensa. Tämä helpottaisi momentissa 1 mainittua päätöksentekoa.

On hyvä, että esityksessä huomioidaan isojen haapojen, kolopuiden ja lahopuun merkitys linnustolle. Esityksessä isot haavat, kolopuut ja pystylahopuut ehdotetaan jätettäväksi maastoon vain pesimäkaudella tehtävien hakkuiden aikana. Luontopaneeli ehdottaa, että nämä luonnon monimuotoisuudelle - myös monille uhanalaisille lintulajeille - tärkeät rakennepiirteet velvoitettaisiin jättämään maastoon kaikkien hakkuiden yhteydessä. Lisäksi kolo- ja lahopuiden osalta momentin tulee koskea kaikkia puita ei vain isokokoisiksi määriteltyjä puita. Kolopuut ovat vuodesta toiseen eri kolopesijälajien asuttamia, minkä vuoksi pysyvä säästäminen olisi perusteltua (esim. Pakkala ym. 2017, 2018; katso myös Luonnonsuojelulain 70 § 2 kohta).

Esityksen edelliseen versioon nähden on tehty muutos, jossa maalahopuut on poistettu säästettävien puiden luettelosta. Maalahopuun huomiointiin olisi hyvä lainsäädännössä kannustaa, vaikka sen säästämiseen puunkorjuun yhteydessä liittyy haasteita. Luontopaneeli ehdottaa, että metsälain 10 c § muotoiltaisiin: ”Puunkorjuun yhteydessä on lisäksi 2 momentissa tarkoitettuina ajanjaksoina säästettävä edellisen puusukupolven kaikki isot haavat, kolopuut sekä pystylahopuut ja näiden lisäksi järeä maalahopuu.”

Luontopaneeli katsoo, että luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeussäännöstä koskeva ehdotus sisältää riskejä ja ehdottaa, että LSL 82 §:ä ei muuteta. Ehdotetussa säännöksessä on epäselvää, miten lajin kanta ja tyydyttävä taso määritellään ja arvioinnin voi tehdä vain asiantuntija. Tässä on suuri riski, että vaaditaan huomattavaa näyttöä häirinnän vaikutuksesta populaatiotasolla, jotta kynnys ylittyisi. Koska hakkuut ovat pienialaisia, yksittäisen hakkuun merkitys vain harvoin ylittää laajemman

valtakunnallisen tai alueellisenkaan populaationtason vaikutuksen. Vaikutuksia tulisi tarkastella valtakunnallisesti koko kesähakkuuhäirinnällä ja siten yksittäisten hakkuiden vaikutusten arviointi valtakunnan populaation tyydyttävälle tasolle ei ole mielekästä. Muutos heikentää ei-uhanalaisten lajien suojaa häirinnältä. Lisäksi ei ole takuuta, että muutos vähentäisi merkittävästi uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien häirintää, koska vain harvalta hakkuukohteelta on tiedossa mitä lajeja siellä erityisesti esiintyy.

Sinänsä olisi toivottavaa, että jatkossa olisi nykyistä selvempää, että uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien pesinnän häirintä on yksiselitteisesti kiellettyä. Tämän voimassa olevan oikeustilan voi kuitenkin toimittaa kansalaisille tiedoksi muutoinkin kuin nyt ehdotetulla muutoksella, jonka voi samalla katsoa heikentävän ei-uhanalaisten lajien suojaa häirinnältä.

Luontopaneeli pitää hyvänä, että esityksen aiempaa luonnosta on muutettu niin, että metsälain 10 c §:n osalta arviointia koskevaa velvoitetta on täsmennetty niin, että siinä tulisi hyödyntää luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettuja tietoja. On tärkeää, että maanomistajilla on mahdollisuus hyödyntää parasta mahdollista lintuaineistoa. Siksi on hyvä, että luonnonsuojelulakiin ja metsälakiin on nyt lisätty säännökset, jotka mahdollistavat salassa pidettävien lintulajeja koskevien tietojen luovuttamisen yksityisille tahoille ja muille metsätaloutta harjoittaville tahoille kuten kunnille tai seurakunnille.

Hallituksen esityksen mukaisen puunkorjuukiellon vaikutus metsäteollisuuden raakapuuhuoltoon ei olisi suuri, koska kielto koskee niitä kohteita, jotka jo nykyisellään suositellaan jättämään puunkorjuun ulkopuolelle. Lakiehdotuksen perusteluissa on kuitenkin punnittu kattavasti, mitä seurausvaikutuksia totaalisella pesimärauhavelvoitteella olisi puunkorjuuseen, metsätalouteen tai metsäteollisuuden toimintaedellytyksiin. Perusteluissa ovat kuitenkin jääneet suurelta osin tarkastelematta metsien tuottamat muut hyödyt, kuten virkistys, metsästys ja muut ekosysteemipalvelut, joita laajempi puunkorjuukielto tukisi. Näitä hyötyjen rahallista arvoa on arvioitu Metsien käytön tulevaisuus -hankkeessa (Lintunen ym. 2026), ja niitä olisi hyödyllistä sisällyttää mahdollisuuksien mukaan vaikutusarviointeihin perinteisten puuntuotoksen ja metsäsektorin työllisyysvaikutuksien rinnalle.

Hallituksen esityksen taloudellisissa laskelmissa lähdetään ensisijaisesti siitä, että vuotuiset hakkuumäärät pysyvät tulevaisuudessa nykytasolla (s. 45–46). Hakkuumäärien vakiinnuttamisen ei tulisi olla taustaoletuksena etenkään, koska nykyiset kokonaishakkuumäärät ovat niin Ilmastopaneelin ja Luontopaneelin yhteisen raportin (Seppälä ym. 2026) kuin Sitran tuoreen selvityksen (Lintunen ym. 2026) perusteella ristiriidassa sekä ilmasto- että luontotavoitteiden kanssa. Taloudellisia laskelmia tulisi tarkastella myös maltillisempiin hakkuumääriin pohjautuen.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Janne Kotiaho ja Outi Silfverberg

Viitattu kirjallisuus:

Lintunen, J., Pihlainen, S. & Assmuth, A. (toim.) 2026: Katsaus toimiin ja ohjauskeinoihin metsien kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2026.

Pakkala, T., Tiainen, J. & Kouki, J. 2017: The importance of nesting cavity and tree reuse in the three toed woodpecker Picoides tridactylus in dynamic forest landscapes. Annales Zoologici Fennici 54: 175-191.

Pakkala, T., Tiainen, J., Piha, M. & Kouki, J. 2018: How important are nest cavities made by the Three toed Woodpecker Picoides tridactylus for cavity-nesting forest bird species? Acta Ornithologica 53: 69-79.

Seppälä, J., Pukkala, T., Kotiaho, J., Aalto, J., Bäck, J., Kallio, K.P., Karttunen, M., Koivula, M., Laine, I., Oksanen, E., Ollikainen, M., Silfverberg, O., Salo, M., Soimakallio, S., Weaver, S., Vesala. T. 2026. Metsien hakkuiden, ilmastotavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteensovittaminen – Skenaariotarkastelu eri hakkuutasoilla. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2026.